

ГЕОРГИ КОНОВСКИ
РЕПОРТАЖИ ОТ ДНЕСНИЯ
ДЕН
ПИСАНО 2010 ГОДИНА

chitanka.info

Като червена нишка — роден съм в Бяла Слатина и казвам това, което виждам и мисля за града в момента. Не съм политик, за да замазвам. Нито чуждоземец — та да се гавря.

Обаче, истината е, че видях един замиращ град. Това, което е построено нейде преди десетина години (най-вече гараж-магазин-кафене-бирхалета и други производни) е потънало в трева.

А построеното преди това вече е погълцано от храсти.

За зелените диви гори тук и там — да не говоря.

Кембъла (лека му пръст!) описа в книгите си и знаменития Филип — тогавашен клошар.

Който живееше в една полуизоставена къща, почти в центъра.

Входът към убежището му видях. Самата къща или е рухнала, или е погълната от големите зелени храсти и дървета.

Излизайки от дома ми (по-скоро този на майка ми и брат ми), внимателно заобикалям историческите останки от грамадна яма наред улицата.

Няма шега — в началото на ХХІ век доста улици са без канализация. И стопаните сами си копаят отходни ями, а „златарката“, наричано другаде лайновозка, идва да обръмчи и усмърди района.

Та сега прокарват канализация там. Все е файда!

Тръгвам по „Любен Каравелов“ към центъра. Стар асфалт, издържал толкова време просто, защото няма какво да минава отгоре му. Тротоари, полузаети от автомобили. Кой, кога, къде е казал на шофьорите, че ако двете им гуми са на платното, могат да паркират на тротоара?

Аз, обаче, по стар навик, минавам и плюя яката по колите. Къде огледало, къде предно стъкло, къде отстрани.

Просташко? Разбира се, че е просташко! Но какво друго му остава на притиснатия пешеходец? Те да се благодарят, че не минавам с ключ в ръка.

Читалището. Триетажна голяма сграда. Едно време имаше театрална сцена, възможности за кино (плюс „Дако Даковски“ и лятното). Сега вътре е Бюрото по труда. Колко ли чиновници са нахакани в старата сграда?

Затова пък знам за общината. Тя сега е в бившия хотел „Скът“. Откри го навремето баба Кака Цола.

Шест хотелски етажа, ресторант, дискотека, механа, кафене...

Сега там е общината. Шест етажета? Ами да, казват ми, 120 (с букви — сто и двадесет!) човека къде да се настанят?

Даааа, така се решават проблемите с безработицата. И с шефовете. Защото какъв шеф си, ако нямаш подчинени? Пък и мястото в йерархията се определя от броя подгъзурковци (както викаше баба ми).

На центъра е съдебната палата. Съд, прокуратура, следствие — в бившата сграда на ТПК. Отпред — полицай.

Около тридесетинагодишен, а с шкембе като Килиманджаро. Да, затова не ловят полицаите бандити — трябва да ги гонят. А с тия кореми — как?

Хайде, аз съм на... така де, производство съм от средата на миналия чак век. И мога (макар да не е красиво — ама коя ще ме гледа?) да пусна шкембе. Но този младеж?

А наоколо е главната улица. Гезмето. Центърът, както обикновено се отбелязва в провинцията точката на разстояние петстотин метра, около която се простира селището.

Но за него — друг път.

Важното е, че Бяла Слатина е замиращ град. Но още не умиращ. Жизнената му сила е жизнената сила на хората в него. Ще ги видим и тях.

* * *

Викам на комшията, че може да идем за риба. „Да, бе — отговаря ми — къде?“.

И наистина — малката, но красива навремето река Скът я има май само на картата.

Да де, тече нещо през града. Но дали е река? Обрасла с храсти, потънала в тиня, стеснила коритото си до половин метър... Това не е оная Скът.

Кембъла е описвал риболова по нея. Аз само ще спомена за вировете, където ходехме да се къпем.

И на първо място — Овчия. Малко водопадче, бистра вода, дълбочина нейде около три метра (знам я — веднъж се давих!).

Чисто, романтично, приятно.

Беше!

Сега имало рибарник. И съсипана околна среда. Така е по цялата река — водата се използва за рибарници, риба в реката няма.

Пазарна икономика — каква екология, какви деца, каква красота?

Страх ме е да отида до Агиното бранище, да видя Китката (над двадесет дъба, сплетени в едно), да се изкача до Перката, да се разходя до бившето ни лозе.

То първо падна жертва на криворазбраната демокрация. Циганите обраха всичко в района и повечето хора решиха да зарежат тая работа.

Хълмът беше покрит с малки къщички, че и с големи вили — направо си живееха хората в тях зиме и лете. Сега се виждат руини. И някои остатъчни сенки от ония трудолюбиви хора.

За гарата не говоря. Обявиха връзката Червен бряг — Оряхово за нерентабилна. Че и релсите прибраха. А може и циганите да довършиха касаплъка на държавата.

Стадионът. Отборът игра в Б група, после във В, сега пак в Б (бел. моя — фалира и е пак във В). Може и за добро да е. Но стадионът си е същата поляна с малко пейки. Игрищата наоколо му — едно очертано и маса нелегални — просто ги няма. Няма и играещи деца.

Срещам преди две години тогавашния секретар на кметството и му викам: „Иво, бях на гробищата. Цял ден рязахме храсти около гроба на баща ми. Наоколо е джунгла. И баща ти е там, треволяци са го покрили. Нали си секретар — пуснете циганите на помощи дето са, да поизчистят! Срам пред мъртвите!“.

А той спокойно ми обясни — отборът влязъл в Б група. Най-важното е да се оправи стадиона, да се намерят още играчи и по-добър треньор...

Пък мъртвите — после.

Така е — то за живите никой не се грижи, та...

А живите са сенки. Не, живеят хората. Раждат се, растат, женят се, деца отглеждат. И къщи вдигат (някои), и бизнес (дребен, провинциален) се опитват да въртят.

Но — липсва културата! Няма го самодейният градски театър. Ех, като се сетя за Васил Станчев — моят учител, за Илия Маринов, за цялата трупа...

Има грамаден културен дом. Казват, че архитектурният план са заели от някаква американска свинеферма. Та затова е толкова особено нефункционален.

Но — няма култура.

Преди години имаше конкурси — художествена гимнастика, изкуствата... Останали са спомените.

Е, има си куп чиновници в тоя дом. Ама нали и те трябва да ядат?

Паркът е модернизиран. Бетониран. На дърво е оставена бетонна клетка и жегата потиска отгоре. Няма ги розовите храсти, няма я лятната читалня, няма фонтанът (има го — но като фигура).

И — гола площ няколко декара. Площад било.

По който понякога се мерне — пресичайки го бързичко — нечия фигура.

Повечето хора предпочитат централната улица и пазара. За тях — натам, в следващите репортажи.

* * *

Както обикновено (за тия пет дни, откакто съм тук) градът е като след неутронна бомба. Имоти, къщи, кооперации са на мястото си. Хора почти не се мяркат.

А тези хора сега са много по-заети от преди 20 години. Налага се да полагат неистови усилия, за да оцеляват.

Така излиза, че капитализмът (или нашенската битпазарна демокрация!) принуждава човека на куп доброволни изяви.

Най-вече към търсене на още работа.

Само че — каква работа в един замиращ град?

И затова белослатинчани се трудят усърдно в градинките. Понякога и по лозя нейде. Ако циганите не са ги унищожили.

Какво лозята? Онзи ден в гробището млада жена — 30-годишна, плачеше разтърсващо над пресен гроб.

Насадила цветя, посадила две борчета — всичко изтръгнато. И унищожено на място. Защо?

Това явно не са възрастни хора (макар че клетва не давам). Възрастните знаят какво е смъртта, чакат я и надали ще поругаят

нечий гроб. Както не биха искали техният бъдещ дом да е пометен от вихрушката на простотията.

А виж за младите хора в Бяла Слатина ме е страх.

Много!

Не зная дали съм прекалено субективен, не съм сигурен дали скептичното отношение на старите хора към младите не надделява — но се стреснах от нещо, на пръв поглед прекалено лично като оценка.

Интелигентността на младите хора!

Ей, и аз се уплаших, щом осъзнах, че лицата на децата (10 — 18-годишни) са много, много по-неинтелигентни от лицата на предните поколения.

Не, не нашето — в показните спомени всички сме умни, трудолюбиви, честни, борбени.

А като ги сравних с лицата на връстниците на племенника и племенничката отпреди десетина години.

Просто ми се иска да кажа — затъпяват!

И как няма да е?

Ваканция. В осем и половина пред една баничарница няколко момчета — 16-17-годишни — пият бира. Първа за деня? Или последна от вчера?

Други са в кафенетата.

Централната улица, направена още по наше време пешеходна част, е почти изцяло покрита с изкуствени постилки. А върху им — кафене до кафене.

В 8 и нещо седят млади и малки момчета и момичета.

Градът е селскостопански, всеки двор има животни. И сутрин, когато родителите са заминали — де на работа, де на градината — на децата се налага да хранят стоката (както викат в нашия край).

После — в кафенето. В ранния следобед е пълно. Вечерта вече трудно се минава. Към полунощ центърът живее. Ако това е живот.

Какво им се предлага като възможност на децата?

Културен живот?

Спорт? Контрол от възрастните — дори полиция?

Родителите, както всички техни „колеги“ в България, се оправдават — заети са с оцеляването.

И нямат време за децата. Като че тези деца не са именно бъдещето, за чието оцеляване трябва да се борят родителите.

Деградацията започва от децата. И не свършва с тях.

А като контра на казаното — видях и друго. Една сутрин минах край старата гимназия, сега прогимназия.

В двора ѝ има игрище с изкуствено затревяване.

На него петнадесет-двадесет момичета и тук-там момчета играеха волейбол.

По-скоро тренираха. Момичешки отбор и някои момчета на тяхна възраст, допуснати от треньора.

Защото човекът явно разбира — няма място за формалности, когато става дума за децата. За бъдещето.

Предполагам, че има и други — които четат книги вкъщи, нейде по туристически маршрути са, обикалят големия свят на интернета.

Тях не видях. Но вярвам, че са тук — в Бяла Слатина.

Тази година не видях трениращи. Но пък една лелка всяка сутрин метеше покритието.

А за кафенетата... Така си е.

Плюс двадесетината цигани, дето към 8,30 тръгват да вдигат пепел по пешеходната зона. До час време. После изчезват.

Пешеходната зона... Която самите търговци поддържат чиста и преметена.

Но — нали трябва да се отчитат едни помощи по едни програми за едни хора.

Тия, дето утре ще „работят“ пак като електорат и ще гласуват правилно.

* * *

Понеделник — пазарен ден.

Така си е в провинцията отдавна. Макар някъде да е вторник, другаде сряда.

В Бяла Слатина е понеделник.

Покрай реката, върху затревените брегове, са издигнати гаражи.

Над двеста метра само между двата моста.

Пред тях има блокове. Панел — типичната соцглупост, унищожаваша оригиналността на малките селища.

(Видях поне десетина новостроящи се къщи. Но някак си сивички, стандартни. Липсва истинската архитектура — оная, от началото на миналия век. Че и от средата му.

Функционални и безлични — това е новата архитектура.)

Между блоковете и гаражите се е опънал пазарът. А при бившия висящ мост завива наляво към центъра. Доста разстояние — над триста метра сергии.

Сергииите са мобилни. Стойки, прътове — от метал, дървени летви за основа.

Стоварват ги от багажниците, сглобяват и следобед ги прибират.

Е, има и класически пазар. Пазарче. С барачки, за постоянно ползване.

А старият пазар вече е нещо като търговска уличка. Олющените бараки, които се смятаха още преди 20–30 години за мизерия, са превърнати в магазини.

То магазини има и в града навред. Като върхът е „Акcesoари за гъзари“. Така пише! (И още си е така. Има и „No name“ — претенции за оригиналничене в глупостта.)

И май е познал човекът, защото има мющерии — иначе да е затворил.

На пазара действително има всичко. Кое то трябва или може да потрябва. Някога.

Оставяме настрана плодовете и зеленчуците.

За тях в повечето случаи е ясно, че са лично производство. Макар отдавна никой не може да обясни как така производителите по цял ден са на пазара и произвеждат стока, когато дойде колата от борсата.

Както и да е — факт е, че в малкия селскостопански град, тук, дето клечка да боднеш и листа пуска, мнозина си купуват плодове и зеленчуци от пазара.

А на пазара има стоки от преди половин век — гуменки, джапанки, найлонови покривки, щампосани картинки, коси, амуниция за коне и говеда, шлосерски инструменти, газови пищови и въздушни пушки...

И, разбира се, класическите огледалца с мадами, детски часовници с найлонови каишки, захарни петлета и памуци (какви санитарни власти?), тапешници дори.

Има и „маркови“ стоки — дрехи, маратонки, питиета.

От типа „Оригинално е уискито, бате — сам си го пра'им!“.

И много хора — купувачи и зяпачи. От толкова стока човеку се приисква да купува — сега му викат шопинг мания.

Срещат се познати, комшии се спират да почешат езици — нали чак отзарана са се виждали, женските клюкарски пунктове работят в изнесен статус.

Разминават се, бутат се, спират се, купуват дори.

Има и цигани. Голяма част от „бизмесмените“ със сглобяеми сергии.

И неканени гости — майстори или обучаващи се за джебчилък.

Та човек хем зяпа, хем държи ръка на портфейла.

Не, че има какво много да се ограби на днешния белослатинчанин. Ама за всеки случай.

Слънцето напича, наша милост се оттегля.

Обаче пазарът живее. Бурно, шумно.

Чак до ранния следобед. Когато започва да се задъхва.

А привечер вече е празно. Последните оптимисти, очакващи да спечелят нещо, набързо събират такъмите и заминават.

До следващата седмица.

До понеделник. Пазарен ден.

* * *

Пак е понеделник. Пак е пазарен ден. (Ходих миналия понеделник. Този падна дъжд и... Само един продавач на рибарски принадлежности стоя до следобеда. Но рибари — свикнали са. А, имаше и един купувач. От същата порода.)

Обаче, вече съм му свикнал. Първият път е изненада, вторият — навик. Поне жените така казват.

На десетия ден взех да свиквам с много неща, които бяха неприемливи в първите.

Махваш с ръка и казваш: „Карай! Може пък да е по-добре — щом им харесва. А им харесва — иначе ще го променят!“

Например, външния вид на града. Който се съставя от обществените части и домовете ни.

Е, тук става интересно. Дори по централната част се рони мазилка. Или се е ронила — не е падала пред мен, но надали някой с шпатула е обирал големите бяло-сиви петна по фасадите.

(Долни етажи — излъскани, някакви магазини в тях. Горните — циганска фуста.)

Трева покрай оградите, трева и по тротоара.

(Има промяна — тази година тревата е нова — под грижите на майката природа.)

Има някакви комунални работници, вярно, обаче... Абе, слагаха тръби за канализация по улицата, както ви казах. И, разбира се, разбиха тротоара. После минаха работници и сложиха плочки. На купчина. После дойдоха други и ги подредиха. Накрая (дали накрая?) трети ги циментираха. Без легло, ей така — намацаха отгоре и помежду им със смес.

И как работеха... Петима са в бригадата. Двама редят плочките (най-много 15 пред вход), трима пушат и си лафят. Така се води борба с безработицата. Макар да казват, че белослатинските чиновници и фиктивни работници са само една пета от безработните в града.

До ДСК стои трап, очакващ да се превърне в основа на голяма сграда. Чака — от 1987 година. 22 години!

(Трапът си е там — само по-обрасъл.)

Виж, другият трап — до детските ясли — е по-пресен. Но и пожизнен. Змии са се завъдили. Както казва един от охраната на яслите — „Змии, ама малко!“. Черен хумор? Ами — реализъм!

(Реалистично — познайте какво е станало с него? Да!)

Най-неприятното е да видиш нова уж къща — но оселяндурчена. На „Сладница“ — хубав дом, с мозаечна пътека, веранда, даже мозаечно пано на фасадата. На половината. Другата е в пукнатини (над три метра е едната), лющи се.

Ах, да — и на красивата мозаечна веранда — чувалче с картофи. И какво му се чудя? На Попишкото шосе, до стария мост, има панелен блок. На партера има балкон, разбира се. И на него — нацепени дърва. За по-лесно — отваря човекът вратата и взема топливо. Пък и лесно за охраняване. Градски вид? Ха!

(На Попишкото шосе — надстройват къща. Долният етаж — от единички. Горният — четворки. И — НИКАКВА КОЛОНА!

Нито на долния етаж, нито някаква странична, допълнителна. Кой е разрешил този строеж — като от детски кубчета?)

До сами моста е стара хубава къща. Купена от някакъв циганин. И обрасла с трева и храсти. Змиряник също.

Вече не се вижда от храстите.

На номер 18 — малка, хубава, чиста къщичка. С подстригана трева отпред. Няма нужда да питам какви хора живеят там — личи си.

Интересното е, че в стари и нови къщи — навред на партера има балкон. Ей така — на 30–50 сантиметра над земята е терасата. Най-често остъклена.

Не, опитват се хората нещо да направят, ама пуста селяндурщина, кръстосана с пазарната демокрация!

От Китката — ония двадесетина дъба, за които споменах, една китка грамадни дървета — нищо не е останало. Разубедиха ме да ходя — тъжно. Изсекли ги. Бизнес — нищо лично, нищо човешко!

(Отидох сега. По-добре да не бях.)

Над града има паметник — Перката. Навремето два съветски самолета, управлявани от кьоркютук пияни пилоти, се сблъскали. И нали всеки град трябваше да има нещо за братята — направиха паметника. Името му Перката го описва.

Само че и там ми казаха да си спестя ходенето. Покрит е с надписи. Пролетта група младежи ходили, чистили... Сега е пак така.

Е, има идеи за подобряване на фасона на града. Например, най-после да се пусне фонтанът на площада. Хубаво ще е.

(Стои си там фонтанът. И цигани го обезтревяват. Толкова!)

Иначе — случки бол. Но за тях — отделно.

* * *

Утре пътувам. И, може би, това са последните ми бележки за града. Поне както аз го видях. И изживях.

Няколко случки. Срегнах Васил Станчев. Остарял, но свеж. Малко като кисела краставичка, обаче бодър и жизнен. Което показва, че ако учителят е решил да живее — и учениците не могат го умори. Освен шефовете, но това е друга тема.

Минах покрай детската градина „Радост“. Ама че радост — при това детска — без едно място за игра! Никакви люлки, никакви пързалки. Гледам внука си на изпращаните филми. Канадска детска площадка. С играчки (!) — никой не ги краде, с големи устройства за забавление. Играй и възприемай света!

(Минах пак. Все тая.)

Е, навремето имаше детска градина в центъра, сред хората. Там, дето сега е бетонираният парк. Играеха си децата, минаваха родители и близки, сядаха в сянката на дърветата, в събота и неделя никой не затваряше входа.

Променят се нещата. Едно време (а съм чувал, че в ония страни, дето ги наричаме кой знае защо „бели“ и днес е така), тротоарите бяха само за пешеходци. Ама сега...

Изброявам какво видях само по „Любен Каравелов“ за две пресечки. От „Цар Асен“ до ДСК.

На тротоара, запречили всякакъв път за нормалните хора, са паркирани нагло и безочливо пак няколко коли. Пука им на простаците за закон, правила и морал.

Питам единия — ами къде, вика, да паркирал? Щях да му кажа в кой гараж да си завре колата, ама нали съм възпитан...

На ДСК има банкомат. Викам си — абе, пенсии дават днес, ама трябва да дръпна някой лев, утре пътувам.

Чакат две жени и мъж. Едната тегли две карти. Хубаво, да речем, комшийката болна, човешко е.

Тегли две мъжът. Идват двама. Първият спира до мен, другият отива до банкомата: „Оооо, наборе, нали ще изтеглиш и моите?“

„Ще изтегли, викам, но след нас“. Гледа ме възмутено. Ама какви сме ние, отде да знае, че чакаме, само едно теглене...

Цялата поредица приказки на тариката, знаещ, че тоя път няма да мине селският номер, но пробващ.

Обясняваме му, че не се диша във врата на теглеция, че надали сме застанали тук да зяпаме бабите на опашката и изобщо — споменаваме майка му и други роднини от женски род.

Тарикатът разбира, че тоя път — тц, та може и бой да отнесе. Изтегля се мълчаливо.

Ще кажете — ееее, айде сега, не може да почакате! Може! Ама подобни типчета възприемат възпитанието на другите като слабост и

най-нагло се хият как за пореден път са извозили баламите. Що се отнася до псуването и евентуалния пердах — ама той от друго не разбира! Думите просто не стигат до мозъчната му клетка.

(Този път нямаше хора. Но — веднага се появиха. И останаха възмутени от наглостта ми — поисках да се отдръпнат, а не да дишат във врата ми. Ма как бе, няма да ми откраднат парите! Но се дръпнаха...)

Например, какво да обясняват хората на един бивш партиен кадър, оттогава нагъл и възприемащ се като властимащ.

Закачили деца люлка на едно дърво. И се люлеят. Лято — вечер стоят до късно. Да, ама пречели на партайгеносето.

Искал да ходи в полицията — да разгонват децата (???)

Тъпо? Да! Но точно според манталитета на човек, воюващ с децата. Интересно, ако някой татко го сбара на тихо и тъмно?

(Люлка нямаше и сега. Децата предпочитат да ходят по другите улици — по-опасни, но подсигурени срещу навлеци като тоя.)

Абе, тих град е Бяла Слатина, но всеки ден, всеки миг става нещо. Типично нашенско.

Това са част от спомените ми. Допълнени с бележки от днешния ден.

Останалото, както казва колегата, е мълчание...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.